

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПДВ В УКРАЇНІ

© 2017 ЗАМАСЛО О. Т., КАМІНЬСЬКА О. А.

УДК 336.226.322(477)

Замасло О. Т., Камінська О. А. Особливості функціонування ПДВ в Україні

У статті досліджено сутність та особливості функціонування податку на додану вартість (ПДВ) як провідного непрямого податку в Україні, оскільки частка його надходжень до державного бюджету є найвищою серед усіх податкових платежів. Визначено основні переваги та недоліки функціонування ПДВ у сучасних умовах господарювання. Досліджено хронологію виникнення, особливості існування ПДВ на різних етапах та еволюцію нормативно-правового забезпечення у сфері адміністрування податку. Детально розглянуто механізм обчислення ПДВ, діючі розміри ставок податку, особливості функціонування Єдиного реєстру податкових накладних, податкові звітні періоди з ПДВ. Розкрито порядок електронного адміністрування податку на додану вартість. Визначено ефективність системи електронного адміністрування ПДВ в контексті запровадження Електронного кабінету платника податків. Зроблено висновок, що вітчизняна система оподаткування потребує подальшого реформування, однак значна кількість запроваджених механізмів є позитивним кроком у сфері адміністрування ПДВ.

Ключові слова: податок на додану вартість, електронне адміністрування ПДВ, податковий кредит, податкове зобов'язання, відшкодування ПДВ.

Рис.: 3. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 14.

Замасло Ольга Теодорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: lviv_2010@ukr.net

Камінська Ольга Андріївна – студентка, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: olgakaminskaok@gmail.com

УДК 336.226.322(477)

Замасло О. Т., Каминская О. А. Особенности функционирования НДС в Украине

В статье исследована сущность и особенности функционирования налога на добавленную стоимость (НДС) как ведущего косвенного налога в Украине, поскольку часть его поступлений в государственный бюджет является самой высокой среди всех налоговых платежей. Определены основные преимущества и недостатки функционирования НДС в современных условиях хозяйствования. Исследованы хронология возникновения, особенности существования НДС на разных этапах и эволюция нормативно-правового обеспечения в сфере администрирования налога. Подробно рассмотрен механизм исчисления НДС, действующие размеры ставок налога, особенности функционирования Единого реестра налоговых накладных, налоговые отчетные периоды по НДС. Раскрыт порядок электронного администрирования налога на добавленную стоимость. Определена эффективность системы электронного администрирования НДС в контексте внедрения Электронного кабинета плательщика налогов. Сделан вывод, что отечественная система налогообложения требует дальнейшего реформирования, однако значительное количество введенных механизмов является позитивным шагом в сфере администрирования НДС.

Ключевые слова: налог на добавленную стоимость, электронное администрирование НДС, налоговый кредит, налоговое обязательство, возмещение НДС.

Рис.: 3. **Табл.:** 2. **Библ.:** 14.

Замасло Ольга Теодоровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, денежного обращения и кредита, Львовский национальный университет им. И. Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)

E-mail: lviv_2010@ukr.net

Каминская Ольга Андреевна – студентка, Львовский национальный университет им. И. Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)

E-mail: olgakaminskaok@gmail.com

UDC 336.226.322(477)

Zamaslo O. T., Kaminska O. A. The Features of Functioning of VAT in Ukraine

The article explores the essence and features of value-added tax (VAT), the leading indirect tax in Ukraine, a part of which is the highest revenue to the State budget among all tax payments. The main advantages and disadvantages of functioning of VAT in the current management conditions have been determined. The chronology of appearance, the features of existence of VAT in different stages, and the evolution of legal and regulatory support for administration of the tax were researched. The mechanism for the VAT calculation, the current tax rates, features of functioning of the Single tax invoice register, and the tax reporting periods for VAT were considered in detail. The procedure of electronic administration of the value-added tax has been disclosed. The efficiency of the system of e-administration of VAT has been defined in the context of introduction of tax payer's personal account. It has been concluded that the domestic taxation system requires further reforming, but a significant number of the mechanisms introduced are a positive step in the sphere of VAT administration.

Keywords: Value-added tax, e-administration of VAT, tax liability, tax liability, VAT refund.

Fig.: 3. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 14.

Zamaslo Olha T. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Monetary Circulation and Credit, Ivan Franko National University of Lviv (1 Unversytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: lviv_2010@ukr.net

Kaminska Olha A. – Student, Ivan Franko National University of Lviv (1 Unversytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: olgakaminskaok@gmail.com

Податок на додану вартість (ПДВ) є провідним непрямим податком в Україні, оскільки частка його надходжень до державного бюджету є найвищою серед усіх податкових платежів. Основними його перевагами є стабільність надходжень та широка база оподаткування. За січень – листопад 2016 р. до Державного бюджету України надійшло 545,4 млрд грн,

24% яких становив ПДВ з вироблених товарів та 30% – ПДВ з товарів, увезених на територію країни.

Серед недоліків системи справляння ПДВ можна виділити: складність механізму адміністрування, несвоєчасне бюджетне відшкодування, негативне сприйняття нововведень, пов'язаних зі справлянням податку, та інші.

Проблемами функціонування системи справляння ПДВ в Україні займалися такі вітчизняні науковці, як: Андрущенко В. Л., Білоконь О. С., Демиденко Л. М., Замасло О. Т., Коніна М. О., Лютий І. О., Майстренко О. В., Мельник М. І., Сідельникова Л. П. та інші.

Незважаючи на широкий спектр досліджень, деякі питання щодо адміністрування та механізму справляння ПДВ залишаються актуальними та остаточно не вирішеними.

Метою статті є аналіз особливостей функціонування системи справляння податку на додану вартість в Україні, а також визначення ефективності системи електронного адміністрування ПДВ у сучасних умовах господарювання.

Формування дохідної частини бюджету є важливим видом діяльності будь-якої держави, оскільки для забезпечення виконання своїх функцій держава повинна володіти відповідними коштами. Джерелами їхнього формування є власні доходи держави та податки.

Податок на додану вартість є податком, що стягується з покущів у вигляді надбавки до ціни за товари, роботи, послуги, які їм продаються, однак сплачується до бюджету продавцями цих товарів, робіт чи послуг.

ПДВ є порівняно молодим податком. Більшість із сьгодні діючих податків були введені в практику в ХІХ столітті. Деякі з них, зокрема акцизи, земельний податок, відомі ще з давніх часів, а ПДВ почали застосовувати лише у ХХ ст. [11, с. 31].

Система справляння ПДВ вперше була запропонована в Німеччині у 1919 р. Вільгельмом фон Сіменсом. Тоді цей податок мав назву «облагороджений податок з обігу» або «облагороджений обіговий податок». Сучасна схема цього податку була розроблена і описана в 1954 р. французьким економістом Морисом Лоре. ПДВ поширився спочатку в країнах Європи, а пізніше – в країнах Азії, Африки і Латинської Америки [9, с. 46].

У країнах Європейського Союзу ПДВ відіграє важливу роль тому, що завдяки цьому податку реалізується основна мета інтеграції країн – забезпечення вільного переміщення товарів, послуг, праці та капіталу [13, с. 149].

Податок на додану вартість існує в Україні з 1 січня 1992 р. і був введений Законом України «Про податок на додану вартість» від 20 грудня 1991 р. З 1993 р. в Україні діяв Декрет Кабінету Міністрів «Про податок на додану вартість» від 26 грудня 1992 р., який регулював порядок обчислення і сплати податку на додану вартість протягом 1993–1997 років [14, с. 138].

З 1 жовтня 1997 р. у нашій країні діяв Закон України «Про податок на додану вартість» від 3 квітня 1997 р., який у багатьох аспектах позитивно відрізнявся від положень раніше діючого Декрету Кабінету Міністрів України «Про податок на додану вартість». Базуючись на основних принципах світової практики, цей закон, особливо в його першій редакції, був одним із найбільш прогресивних законів про податок на додану вартість серед країн СНД. Однак численні зміни та доповнення до закону, а також не завжди чіткі та однозначні тлумачення його положень податковими органами постійно

створювали певні труднощі щодо його правильного тлумачення та застосування. Окрім того, існували також інші законодавчі документи, що регулювали порядок сплати податку на додану вартість [1, с. 93]. Закон України «Про податок на додану вартість» регулював порядок нарахування та сплати ПДВ до 1 січня 2011 р.

На сьогодні справляння в Україні податку на додану вартість регулюється V розділом Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 р № 2755-VI із змінами та доповненнями.

Необхідність застосування ПДВ зумовлена переходом до ринкової економіки та прагненням нашої держави до інтеграції в Європейське Співтовариство, однією з умов якого є впровадження цього податку [4, с. 81].

Основні переваги та недоліки оподаткування податком на додану вартість наведено в *табл. 1*.

Таблиця 1

Переваги та недоліки оподаткування податком на додану вартість

Переваги	Недоліки
Має широку базу оподаткування	Має складний механізм нарахування і сплати
Стимулює експорт, котрий оподатковуються за ставкою 0%	Справляє регресивний вплив на малозабезпечені верстви населення
Забезпечує стабільність податкових надходжень до бюджету	Негативно впливає на високотехнічні та наукоємні виробництва
Стимулює розвиток виробництва	Існує можливість ухилення в умовах недосконалого бухгалтерського обліку
Стримує інфляцію при застосуванні високих ставок	Існує можливість несвоєчасного бюджетного відшкодування

Джерело: авторська розробка.

Механізм обчислення ПДВ ґрунтується на співвідношенні сум податкового зобов'язання і сум податкового кредиту. Сума податку, яка підлягає сплаті до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного періоду та сумою податкового кредиту такого звітного періоду [4, с. 89].

Податковим кодексом запроваджено три ставки податку: 20%, 0% та 7%.

На дату виникнення податкових зобов'язань платник податку зобов'язаний скласти податкову накладну в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації в порядку, визначеному законодавством, електронного підпису уповноваженої платником особи та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Реєстрація податкових накладних та/або розрахунків коригування до податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних повинна здійснюватися з урахуванням граничних строків [12]:

- ✦ для податкових накладних/розрахунків коригування до податкових накладних, складених з 1 по 15 календарний день (включно) календар-

- ного місяця, – до останнього дня (включно) календарного місяця, в якому вони складені;
- ★ для податкових накладних/розрахунків коригування до податкових накладних, складених з 16 по останній календарний день (включно) календарного місяця, – до 15 календарного дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені.

Звітним (податковим) періодом є один календарний місяць, а у випадках, визначених Податковим кодексом, – календарний квартал.

Заява про вибір квартального податкового періоду подається до контролюючого органу разом з декларацією за наслідками останнього податкового періоду календарного року. При цьому квартальний податковий період починає застосовуватися з першого податкового періоду наступного календарного року.

Податкова декларація подається за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному місяцю, протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця (табл. 2).

платника, податковий номер та індивідуальний податковий номер платника.

Платник податку має право зареєструвати податкову накладну та/або розрахунок коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, в якій загальна сума податку не перевищує суму, обчислену за формулою [12]:

$$\Sigma \text{Накл} = \Sigma \text{НаклОтр} + \Sigma \text{Митн} + \Sigma \text{ПопРах} - \Sigma \text{НаклВид} - \Sigma \text{Відшкод} - \Sigma \text{Перевищ},$$

де $\Sigma \text{НаклОтр}$ – загальна сума ПДВ за отриманими платником податковими накладними/розрахунками коригування до таких податкових накладних;

$\Sigma \text{Митн}$ – загальна сума податку, сплаченого платником при ввезенні товарів на територію України;

$\Sigma \text{ПопРах}$ – загальна сума поповнення рахунку в системі електронного адміністрування податку з поточного рахунку платника;

$\Sigma \text{НаклВид}$ – загальна сума ПДВ за виданими платником податковими накладними/розрахунками коригування до таких податкових накладних;

$\Sigma \text{Відшкод}$ – загальна сума податку, заявлена платником до бюджетного відшкодування;

Таблиця 2

Порядок надання податкової декларації та строки розрахунків з бюджетом

Звітний (податковий) період	Термін подання декларації	Строки розрахунку з бюджетом
Календарний місяць	20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця	10 календарних днів, наступних за граничним строком подачі податкової декларації
Календарний квартал	40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця	10 календарних днів, наступних за граничним строком подачі податкової декларації

Джерело: складено за [12].

ПДВ сплачують до бюджету протягом 10 календарних днів після граничного терміну подання декларації.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України» від 31 липня 2014 р. № 1621-VII 1 січня 2015 р. запроваджено систему електронного адміністрування ПДВ. Таке нововведення вважається системним рішенням для контролю нарахування, сплати і відшкодування ПДВ, ліквідації «податкових ям» і схем махінацій із ПДВ. Система електронного адміністрування податку на додану вартість забезпечує автоматичний облік у розрізі платників податку.

Порядок електронного адміністрування податку на додану вартість встановлюється Кабінетом Міністрів України. Платникам податку автоматично відкриваються рахунки в системі електронного адміністрування податку на додану вартість [12].

Для відкриття рахунків у системі електронного адміністрування податку на додану вартість центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію податкової та митної політики, надсилає органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриваються рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, реєстр платників, в якому зазначаються назва

$\Sigma \text{Перевищ}$ – загальна сума перевищення податкового зобов'язання, зазначених у податкових деклараціях, над сумою податку, що міститься в складених таким платником податкових накладних.

Якщо сума, визначена відповідно до формули, є меншою, ніж сума податку в податковій накладній, які платник повинен зареєструвати в Єдиному реєстрі податкових накладних, то він зобов'язаний перерахувати потрібну суму зі свого поточного рахунку на свій рахунок у системі електронного адміністрування ПДВ [12].

За підсумками звітного податкового періоду, відповідно до задекларованих у податковій декларації результатів, платником проводиться розрахунок з бюджетом.

На рис. 1 зображено структуру доходів Зведеного бюджету України у 2015 р.

За даними Державної казначейської служби України, сума загальних доходів Зведеного бюджету України у 2015 р/ становила майже 652 млрд грн і на 2,4% перевищила плановий показник.

Лєвова частка доходів (78%) сформувалася за рахунок податкових надходжень, сума яких склала 508 млрд грн.

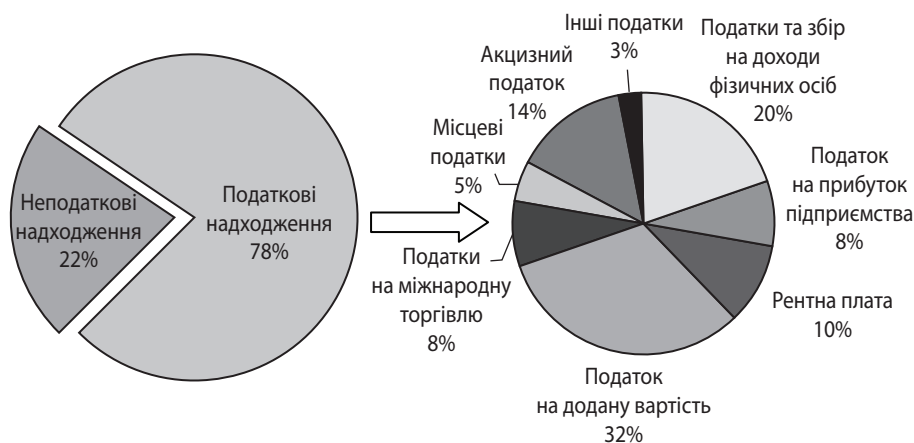

Рис. 1. Структура доходів Зведеного бюджету України у 2015 р. [3]

Найбільша частка податкових надходжень припадає на: податок на додану вартість, який забезпечив надходження 179 млрд грн, або 27% всіх бюджетних доходів; податок та збір на доходи фізичних осіб – 100 млрд грн (15%), акцизний податок – 71 млрд грн (11%).

На 22% (140 млрд грн) доходи бюджету сформовані за рахунок неподаткових надходжень. Переважна частина таких надходжень забезпечувалася за рахунок доходів від власності та підприємницької діяльності – 51%, або 72 млрд грн.

На рис. 2 зображено динаміку надходжень ПДВ до загального фонду Державного бюджету України у 2012–2015 рр.

Динаміка надходжень ПДВ до загального фонду Державного бюджету України у 2012–2015 роках мала тенденцію до збільшення.

У 2015 р. надходження ПДВ до загального фонду Державного бюджету становили 177 777, 8 млн грн, бюджетне відшкодування ПДВ – 68405,3 млн грн.

На рис. 3 зображено щомісячні обсяги надходжень податку на додану вартість та відшкодувань податку з бюджету у 2015–2016 рр.

У 2016 р. майже вдвічі зріс показник середньомісячного обсягу відшкодувань – з 5,7 млрд грн у 2015 р. до 10,5 млрд грн у 2016 р. [2, с. 37].

Проблема адміністрування ПДВ є системною, пов'язаною з прогалинами законодавства, особливо щодо його відшкодування. Практика задоволення прогнозних показників щодо надходження в бюджет ПДВ з подальшим неповерненням платникам авансованих сум податку зумовлює негативні тенденції завищення суб'єктами господарювання вимог на відшкодування та зниження сум податкових зобов'язань з податку на додану вартість.

Деякі вітчизняні науковці та державні діячі вважають, що діюча ставка ПДВ є дещо завищеною і потребує зниження, яке матиме позитивний ефект, оскільки воно сприятиме збільшенню обсягів реалізації за рахунок зниження цін, що приведе до прискорення обігу фінансових ресурсів та підвищить ефективність функціонування фінансової системи країни.

На думку Мельника М. І. [10], податкова система України – одна з найбільш обтяжливих у світі. Щоб здійснити всі податкові платежі, підприємству необхідно витратити 350 годин на рік та віддати 52,9% прибутку.

Для прикладу, у Латвії витрати часу на сплату податкових платежів становлять 193 години, Азербайджані – 195, Білорусії – 183, Литві – 175, Росії – 168, Румунії – 159 [10, с. 11].

Рис. 2. Динаміка надходжень ПДВ до загального фонду Державного бюджету України у 2012–2015 рр.

Джерело: складено за [5–8].

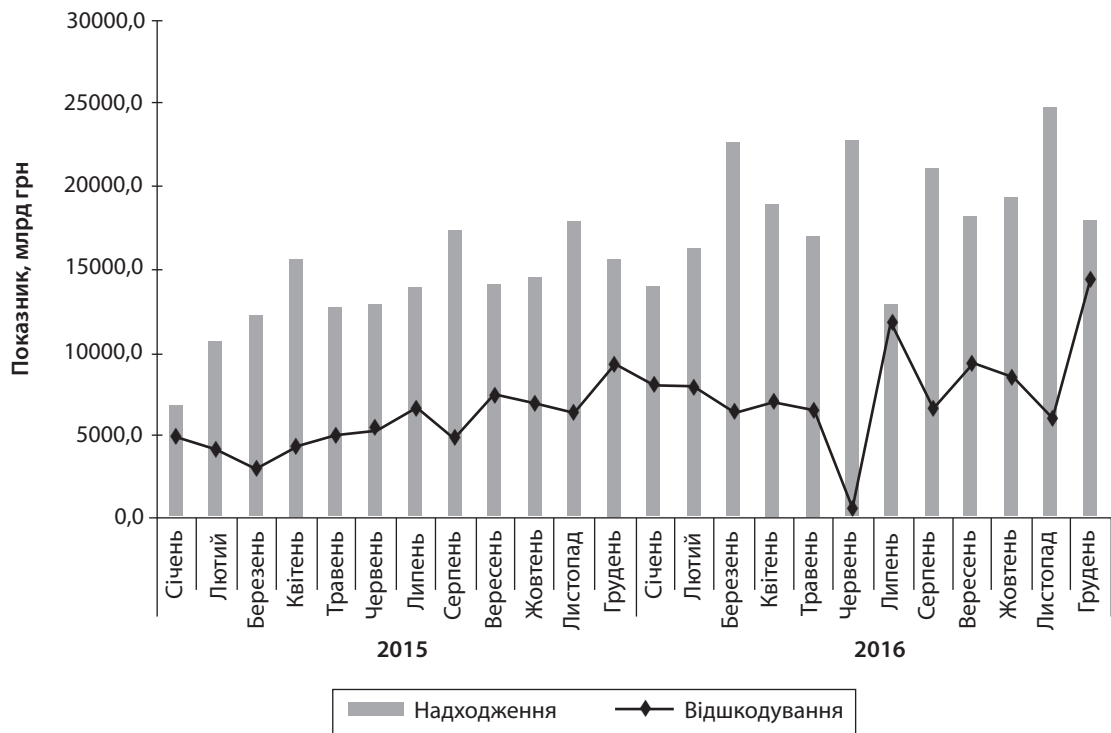

Рис. 3. Щомісячні обсяги надходжень податку на додану вартість та відшкодувань податку з бюджету у 2015–2016 рр. [2, с. 37]

ВИСНОВКИ

Основними проблемами у сфері адміністрування ПДВ в Україні залишаються: складний механізм адміністрування, нестабільне нормативно-правове забезпечення, фіскальна спрямованість, несвоєчасне бюджетне відшкодування та негативне сприйняття усіх нововведень, пов'язаних зі справлянням податку.

У 2015 р. запроваджено систему електронного адміністрування ПДВ. Електронне адміністрування є досить зручним, скорочує витрати часу працівників та підприємства, що, своєю чергою, спричинює зростання кількості користувачів Електронним кабінетом платника податків. Система мінімізує участь працівників контролюючих органів, а також підвищує об'єктивність процесу бюджетного відшкодування та суттєво скорочує можливості ухилення від оподаткування. Хоча вітчизняна система оподаткування є далекою від ідеалу, та все ж значна кількість запроваджених механізмів є позитивним кроком у сфері адміністрування ПДВ. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Податкова система: навч. посіб./за заг. ред. Андрущенка В. Л. Київ: Центр навчальної літератури, 2015. 416 с.
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік/Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін./ІБ-СЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. Київ, 2017. 92 с.
3. Виконання Державного бюджету у 2015 році: Доходи і видатки. URL: <http://edclub.com.ua/analytika/vykonannya-derzhavnogo-byudzhetu-u-2015-roci-dohody-i-vydatky>
4. Замасло О. Т., Приймак І. І., Грін О. В. Податкова система: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 378 с.
5. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2012 рік // Офіційний сайт Державної казначейської служби

України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=185635>

6. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2013 рік // Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=212666&documentList_stind=21

7. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2014 рік // Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=257806>

8. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2015 рік // Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=311513&documentList_stind=1

9. Майстренко О. В. Шляхи удосконалення порядку бюджетного відшкодування податку на додану вартість. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 2. С. 45–53.

10. Мельник М. І., Лещух І. В. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності: монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України», 2015. 330 с.

11. Оксенюк О. І. Фіскальна ефективність податку на додану вартість в економіці України: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Львів, 2015. 219 с.

12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

13. Податкова система: навч. посіб./Лютий І. О., Демиденко Л. М., Романюк М. В. та ін. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 456 с.

14. Сідельникова Л. П., Костіна Н. М. Податкова система: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Ліра-К, 2013. 604 с.

REFERENCES

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Liutyi, I. O. et al. *Podatkova sistema* [The tax system]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2009.

Maistrenko, O. V. "Shliakhy udoskonalennia poriadku biudzhethnoho vidshkoduvannia podatku na dodanu vartist" [Ways of improvement of the budgetary compensation of value added tax]. *Biuletен Ministerstva yustytzii Ukrainy*, no. 2 (2011): 45-53.

Melnyk, M. I., and Leshchukh, I. V. *Podatkovi kontrol v Ukraini: problemy ta priorytety pidvyshchennia efektyvnosti* [Tax control in Ukraine: problems and priorities increase efficiency]. Lviv: DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen im. M. I. Dolishnyoho NAN Ukrainy», 2015.

Okseniuk, O. I. "Fiskalna efektyvnist podatku na dodanu vartist v ekonomitsi Ukrainy" [The fiscal efficiency of the value added tax in Ukraine's economy]. *Dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.08*, 2015.

Podatkova systema [The tax system]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2015.

Sidelnykova, L. P., and Kostina, N. M. *Podatkova systema* [The tax system]. Kyiv: Lira-K, 2013.

"Vykonannia Derzhavnoho biudzhetu u 2015 rotsi: Dokhody i vydatky" [The implementation of the State budget in 2015: Revenues and expenses]. <http://edclub.com.ua/analitika/vykonannya-derzhavnogo-byudzhetu-u-2015-roci-dohody-i-vydatky>

"Zvit pro vykonannia Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy za 2015 rik" [Report on the implementation of the State budget of Ukraine for 2015]. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby

Ukrainy. http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=311513&&documentList_stind=1

Zamaslo, O. T., Pryimak, I. I., and Hrin, O. V. *Podatkova systema* [The tax system]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 2011.

"Zvit pro vykonannia Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy za 2012 rik" [Report on the implementation of the State budget of Ukraine for 2012]. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy. <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=185635>

"Zvit pro vykonannia Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy za 2013 rik" [Report on the implementation of the State budget of Ukraine for 2013]. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy. http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=212666&&documentList_stind=21

Zubenko, V. V. et al. "Biudzhetniy monitorynh: Analiz vykonannia biudzhetu za 2016 rik" [Budget monitoring: Analysis of budget execution for the year 2016]. In *Proekt «Zmitsnennia mistsevoi finansovoi initsiatyvy (ZMFI-II) vprovadzhennia»*. Kyiv: USAID, 2017.

"Zvit pro vykonannia Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy za 2014 rik" [A report on the implementation of the State budget of Ukraine for 2014]. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi kaznacheiskoi sluzhby Ukrainy. <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=257806>